
ZPRÁVY

Co nás stojí pasivní kouření?

Králíková E.

Každý rok zemře v 25 zemích EU více než 79 000 lidí vinou pasivního kouření, z toho 19 000 nekuřáků: pasivní kouření poškozuje všechny. Umírají především na rakovinu plic, srdeční infarkty, mozkové mrtvice a chronická plicní onemocnění.

Na každých osm úmrtí v EU vinou aktivního kouření připadá jedno další úmrtí způsobené vdechováním tabákového kouře druhých. V roce 2000 připadlo z celkových 4,5 milionu úmrtí v EU 650 000 úmrtí na nemoci způsobené tabákem.

Expozice v práci

Odhaduje se, že každoročně zemře v EU 7200 lidí v důsledku pasivního kouření na pracovišti. Z toho je 2800 nekuřáků. Jsou to především zaměstnanci pohostinství: ročně jich v EU kvůli pasivnímu kouření zemře 325. Jinými slovy, každý pracovní den zemře předčasně v EU nejméně jeden zaměstnanec pohostinství proto, že vdechoval tabákový kouř druhých.

“Pasivní kouření způsobuje nemoci a smrt. Není žádána omluva pro nezavedení zákazu kouření ve veřejných prostorách co nejdříve. Že se to dá udělat rychle a účinně, ukazují úspěšné příklady z Irska, Norska a Itálie,” řekl prof. John Britton, Nottingham University, UK, předseda Výboru na kontrolu tabáku European Respiratory Society, 21. 3. 2006.

Podcenění

Professor Konrad Jamrozik, profesor univerzity v Sydney, který je autorem uvedených odhadů, považuje tyto údaje za podhodnocené: *“V těchto číslech nejsou zahrnuta úmrtí v dětství, způsobená pasivním kouřením, ani úmrtí v dospělosti, způsobená dalšími nemocemi, o kterých je známá souvislost s kouřením, např. zápal plic a závažná onemocnění, akutní i chronická, způsobená pasivním kouřením,”* říká.

Prokázané nebezpečí

Tabákový kouř je vážné riziko z prostředí a prokázaná příčina poškození zdraví. Je to nejvýznam-

nější zdroj znečištění prostředí v budovách všude tam, kde se kouří.

Vedlejší proud kouře, který vzniká mezi potaženými, tvoří až 85 % kouře v místnosti. Je toxičtější než kouř, který vdechuje kuřák – příčinou je nižší teplota volně ležící cigarety a jiné podmínky spalování a vzniku zplodin. Tabákový kouř obsahuje více než 4000 chemikálií, 50 z nich prokazatelně způsobuje rakovinu a dalších 100 jsou chemické jedy. Bylo o tom publikováno více než 20 oficiálních zpráv velkých a významných institucí.

Ekonomika

Naprostý zákaz kouření na pracovišti zvyšuje produktivitu: jednak se zlepší zdraví, jednak se omezí expozice pasivnímu kouření a sníží počet kuřáků. Například ve Finsku klesla prevalence i denní spotřeba cigaret u průměrného kuřáka ve firmách, které předtím povolovaly kouřit, o 16 až 17 %.

Když kouří méně kuřáků a kouří méně cigaret, znamená to snížení pracovní neschopnosti. Kuřáci zameškají v průměru o 50 % pracovních dnů víc než nekuřáci. V Irsku v roce 2002 odhadli, že kdyby nekouřil žádný zaměstnanec v zemi, HDP by mohl být o 1 % vyšší. Skotský odhad z roku 2000 byl podobný: kdyby na pracovištích nebyl ani jeden kuřák, skotští zaměstnavatelé by ušetřili 437- 652 milionů Euro, tedy přibližně 0,5 % HDP z roku 1997.

Náklady na implementaci

Náklady na zavedení nekuřácké legislativy jsou relativně nízké: zahrnují především komunikaci a šíření informací. Pro srovnání, podle WHO (Světové zdravotnické organizace), stojí rok zachráněného života nekuřáckými veřejnými prostranstvími US\$ 358, zavedením airbagů v autech přijde každý rok zachráněného života na US\$ 30 000, tedy stonásobně víc.

Na každou desetinu procenta přežití mužů se příjem na hlavu zvyšuje o 0,23 % podle Commission Macroeconomics and Health.

Ekonomika pohostinství

Tabákový průmysl stále tvrdí, že nekuřácké restaurace prodělají. Nezávislé ekonomické výzkumy ale ukazují pravý opak. Přehled 100 studií (publikovaných do roku 2002) z Kanady, UK, USA, Austrálie, Nového Zélandu, Jižní Afriky, Španělska a Hong Kongu nenašel žádný negativní dopad takových zákonů na ekonomiku pohostinství.

Nenašly jej ani současné analýzy z Britské Kolumbie (2002), New Yorku (2003), Irska (2004), Norska (2004) a Nového Zélandu (2004).

Například v New Yorku se první rok po zavedení všech nekuřáckých pracovišť v roce 2003 zvýšil příjem restaurací o 8,7 %, vzniklo 10 600 nových pracovních míst v pohostinství.

„Fakt je, že neexistuje stát, kde by zaznamenali negativní ekonomický dopad po zavedení nekuřáckých restaurací a barů,“ řekl Luk Joossens z Evropského sdružení lig proti rakovině.

Touha po změně

Výzkum veřejného mínění z 13 evropských zemí (UK, Francie, Německo, Belgie, Litvy, Finsko, Kypr, Švédsko, Švýcarsko, Lotyšsko, Rumunsko, Island a Španělsko) ukázal podporu nekuřáckým pracovištím. Jsou to dokonce i sami kuřáci: na Kypru to bylo 52 %, ve Švédsku 63 % kuřáků.

Právo na čistý vzduch

Obyvatelstvo si uvědomuje rizika zakouřeného prostředí: ve Francii 93 % respondentů uvedlo, že to chápou jako vážné riziko.

Proč ventilace není řešení

Ventilace není účinná, protože:

- Neexistuje bezpečná dávka (expozice) kancerogenním a dalším nebezpečným látkám obsaženým v cigaretovém kouři.

- Neexistuje žádný systém, který by účinně odstranil tabákový kouř z prostředí. Účinná rychlost prodění vzduchu by se musela blížit rychlosti tornáda.

Proč nefunguje princip dobrovolných dohod

Veškerá pracoviště se mohou stát nekuřáckými jedině zákonem. Podstatnou roli hraje i tabákový průmysl, pro který (jedině) znamená taková legislativa ekonomickou ztrátu.

Irský úspěch

V Irsku jsou všechna pracoviště v budovách

Dodáno redakci: 24. 4. 2006

nekuřácká, včetně restaurací a barů (“hospod”), bez možnosti odděleného prostoru pro kuřáky, od 29. 3. 2004.

Po patnácti měsících uvedlo 96 % zaměstnanců čistší vzduch v pracovním prostředí, intoxikace krve zaměstnanců CO (oxidem uhelnatým) klesla o 45 %, nedošlo ke ztrátě pracovních míst, 90 % obyvatel považuje tento zákon za dobrý, včetně 80 % kuřáků.

Nekouřilo se v 95 % z 35 043 restaurací kontrolovaných v roce 2005, v 38 případech byla udělena pokuta.

Další úspěchy

V Evropě je to kromě Irska, Norsko, Itálie, Malta, Švédsko, Skotsko, v USA Arkansas, Kalifornie, Delaware, New York, Connecticut, Maine, Massachusetts, Rhode Island, Montana, Vermont, Washington, New Jersey, Utah, Colorado, Florida, Idaho, Hawaii, Severní Dakota, Puerto Rico, Guam a Washington DC, kromě toho stovky měst. Nekuřácké veřejné prostory má i většina provincií Kanady a Austrálie.

10 DŮVODŮ PRO NEKUŘÁCKÉ VEŘEJNÉ PROSTORY

- 1. Pasivní kouření zabíjí a poškozuje zdraví;**
- 2. Každý zaměstnanec má právo na ochranu před tabákovým kouřem;**
- 3. Je prokázáno, že ventilace neochrání před expozicí tabákovému kouři;**
- 4. Nekuřácké veřejné prostory NEMAJÍ negativní ekonomické dopady na pohostinství;**
- 5. Svoboda volby zahrnuje odpovědnost nepoškozovat druhé;**
- 6. Veřejnost podporuje zákony omezující kouření;**
- 7. Veřejnost dodržuje zákony omezující kouření;**
- 8. Bylo a může to být uskutečněno kdekoli;**
- 9. Je to levná a účinná intervence v zájmu veřejného zdraví;**
- 10. Systematický přístup k prostředí bez kouře funguje.**

Podle podkladů EU připravila za Pracovní skupinu pro prevenci a léčbu závislosti na tabáku ČLS JEP a Společnost pro léčbu závislosti na tabáku

*MUDr. Eva Králíková, CSc.
e-mail: eva.kralikova@lf1.cuni.cz*